SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

TEORETICKÁ BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

INTERPRETACE TÉMATU ARCHITEKTURA V SOUČASNÉ FOTOGRAFII

Opava 2017

Ing. arch. Martin Vlček

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ

Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Institut tvůrčí fotografie

INTERPRETACE TÉMATU ARCHITEKTURA V SOUČASNÉ FOTOGRAFII

INTERPRETATION OF THE THEME ARCHITECTURE IN CONTEMPORARY PHOTOGRAPHY

Teoretická bakalářská práce

Obor: Tvůrčí fotografie

Ing. arch. Martin Vlček

Opava 2017

Vedoucí práce: MgA. Karel Poneš

Anotace

Práce se zabývá vztahem mezi fotografií a architekturou. Vymezuje pojmy jako je architektura a fotografie architektury, zmiňuje se o základních historických souvislostech vzniku fotografie. Hlavní část práce se věnuje řadě otázek souvisejících se zobrazováním architektury, způsoby fotografického zachycování architektury, poslání architektury a architektonické fotografie, rozdíly mezi fotografií a vizualizací v architektuře, a další důležité aspekty související s architektonickou fotografií.

Klíčové slova

architektonická fotografie, současná fotografie architektury, zobrazování architektury, architektura ve fotografii

Annotation

The work deals with the relationship between photography and architecture. It defines concepts such as architecture and architectural photography, mentions the basic historical context of the creation of photography. The main part of the thesis deals with a number of issues related to architectural depiction, ways of photographic capture of architecture, mission of architecture and architectural photography, differences between photographs and visualization in architecture, and other important aspects related to architectural photography.

Keywords

architectural photography, contemporary photo of architecture, representation architecture, architecture in photography

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Akademický rok: **2016/2017**

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Martin VLČEK**
Osobní číslo:	**F130757**
Studijní program:	**B8204 Filmové, televizní a fotografické umění a nová média**
Studijní obory:	**Tvůrčí fotografie**
	Tvůrčí fotografie
Název tématu:	**T: Interpretace tématu architektura v současné fotografii**
Téma anglicky:	**T: Interpretation of the theme architecture in contemporary photography**
Zadávající ústav:	**Institut tvůrčí fotografie**

Zásady pro vypracování:

Práce se bude zabývat aktuálním vztahem mezi fotografií a architekturou.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

PELČÁK, Petr. Několik poznámek k současné architektuře. Brno: Obecní dům, c2009. ISBN 978-80-254-4155-8.
SKOPEC, Rudolf. Dějiny fotografie v obrazech od nejstarších dob k dnešku. Praha: Orbis, 1963.
FITZ, Angelika, Gabriele LENZ, Elke KRASNY, Philip. URSPRUNG a Ian PEPPER. Vom Nutzen der Architekturfotografie: Positionen zur Beziehung von Bild und Architektur = Architectural photography and its uses : positions

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Karel PONEŠ**
Institut tvůrčí fotografie

Datum zadání bakalářské práce: **11. června 2017**
Termín odevzdání bakalářské práce: **30. června 2017**

prof. PhDr. Vladimír BIRGUS
vedoucí ústavu

V Opavě 12. června 2017

Poděkování

Rád bych poděkoval vedoucímu této práce panu MgA. Karlu Ponešovi, a dále pedagogům Institutu tvůrčí fotografie.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval samostatně a použil níže uvedených zdrojů.

Souhlasím, aby byla tato práce zařazena do Univerzitní knihovny Slezské univerzity v Opavě, do Uměleckoprůmyslového muzea v Praze a zveřejněna na internetových stránkách Institutu tvůrčí fotografie.

© 2017 Martin Vlček | ITF FPF Slezské univerzity v Opavě

Obsah

1. Úvod 1
2. Vymezení 2
2.1. Architektura 2
2.2. Architektonická fotografie 5
3. Doba nepříliš vzdálená 7
3.1. Vliv technologií 7
4. Několik slov k současné architektonické fotografii 10
4.1. Použití architektonické fotografie 10
4.2. Používání a opotřebení 11
4.3. Architektura bez lidí 13
4.4. Růst 14
4.5. Kontext 15
4.6. Vizualizace a architektura 16
4.7. Kvalitní fotografie ≠kvalitní architektura 21
5. Závěr 23
6. Použité zdroje informací 24
7. Seznam vyobrazení 25

1. Úvod

Fotografie uchovává obraz přítomnosti
pro budoucnost, má schopnost přetrvat
v nezměněné podobě po delší dobu,
než samotná architektura.

Architektonická fotografie vypráví příběh
člověkem vytvořeného prostředí.
Prostředí, jenž je v neustálé proměně
pod tíhou každodenních vlivů.

Tato práce se věnuje otázkám, které
vyvstávají mezi fotografií a architekturou.

2. Vymezení

2.1. Architektura

Úvodem je důležité vymezit jednotlivé pojmy, kterými se práce bude dále zabývat. Proto, než bude cokoli napsáno, odpovězme si na otázku, co je to architektura?

Dovolím si citovat několik slov profesora Petra Pelčáka, současného uznávaného architekta a teoretika architektury, z jeho knihy "Několik poznámek k současné architektuře". [1])

"V 19. století nemohlo být pochyb, co se pod pojmem architektura má na mysli. A pokud nebylo jisté - což je počátek dnešního stavu -, v jakém slohu máme stavět, bylo alespoň obecně zřejmé, že základními atributy architektury jsou krása a vznešenost. Dvacáté století však se starými pořádky zpřevracelo i dosavadní hodnoty, proto je nutné znovuustavit obrys pojmu architektura. Pro ten je určující následující čtveřice pojmů: hmota, řád, poezie a místo ..."

"Hmota

Architektura je umění stavět, tedy umění zacházet s hmotou. (Není to schopnost produkovat pozoruhodné plány, i když péče o plán může předjímat péči o stavbu.) Hmota je oporou architektury, neboť je nutné respektovat její fyzikální zákonitosti, nelze s ní nakládat zcela svévolně. Hmota a její objektivizující vlastnosti udržely dosud naději na přežití architektury ..."

"Řád

Architektura - stejně jako veškeré lidské dílo formující či vykládající svět - musí mít řád. Řád architektury se projevuje v několika oblastech. Tou nejzákladnější je respektování přirozeného odvěkého řádu věcí, čili jakási "normálnost". V architektuře to znamená,

[1]) PELČÁK, Petr. *Několik poznámek k současné architektuře*. Brno: Obecní dům, c2009. ISBN 978-80-254-4155-8.

že architektura vyrůstá ze země, je ukončena vůči nebi, v estetickém přepisu projevuje svou tektoniku ..."

"Poezie

Volný verš rozložil poezii a způsobil situaci, kdy v literatuře je možné vydávat za poezii cokoli, tedy i texty bez vnitřní struktury a vazeb, které se mnohdy jen snaží vyjádřit nějaký individuálně vnímaný pocit. Volný verš, jak dobře věděl Otokar Březina, který ho pro českou poezii objevil, však neznamená anarchii, nekázeň či nahodilost. Neznamená, že vše je možné. A tak také poezie jako součást či esence architektury vzniká ve způsobu nakládání s řádem stavby, přestože dnešní architektura také může být - a bývá - psána volným veršem ..."

"Místo

Místo stavby je to, kde architektura začíná. Stavba je utvářena místem a zpětně toto místo utváří. Architektura dává místu lidský, tedy kulturní rozměr. Architektura je univerzální, a proto nemůže je-li emancipovaná záměrně být regionální. Protože však je odpovědí na otázky, které místo klade, musí „vyrůstat z kontextu, ne zapadat do kontextu (Petr Hrůša). Musí mít místo zakódováno ve své podstatě, ve svých genech... Ze všech druhů umění je také architektura s místem svázána nejvíce ..."

Architekturu lze vnímat jako výpověď doby, hmotný otisk civilizace, tedy velice komplexní prostorový vyjadřovací i spirituální prostředek. Když se bavíme o architektuře, hovoříme o zhmotnělých projektech, které vznikly na základě vědomého a odborného konsenzu více lidí, bavíme se převážně o osvíceném stavění budov respektující již zmíněné zákonitosti.

Všechny objekty kolem nás nelze nazývat architekturou, ale to nemění nic na tom, že i tyto budovy mají svou nezastupitelnou výpověďní hodnotu o lidech, kteří je nechali vystavět, jak se k nim v průběhu let chovali, a jak je zpětně ovlivňují.

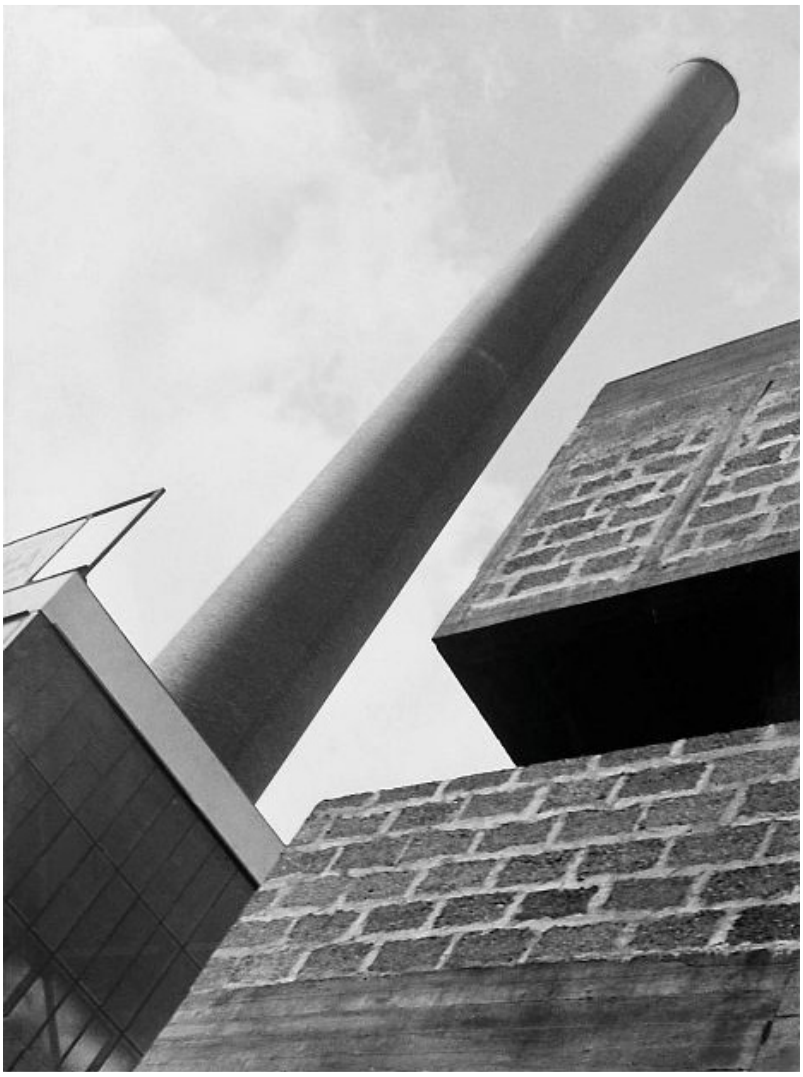
Nesmíme zapomínat, že se především jedná o obydlí pro lidi, které má zajistit jejich bezpečí a kvalitu života.

Když se budeme bavit v obecné rovině, architektura sestává z různě seskupených prostor a hmot kolem nás vytvořených člověkem, které definují budovy, prostranství a vztahy mezi nimi.

2.2. Architektonická fotografie

Dokument? Reklama? Umělecká tvorba? Služba? Virtuální realita? Informace? Krajina? Interpretace? Koncept? Pravda? Manipulace?

Dnes může být vším. Převážně se jedná o fotografické zachycení již dokončené budovy, do čehož jsou zahrnuty interiéry, exteriéry, včetně nejbližšího okolí. Způsob fotografického zachycení se odvíjí od aspektů důležitých pro zadavatele a tvůrce jakožto fotografa. Přičemž zadavatel a fotograf může být tatáž osoba.

1. Jaromír Funke, Kolín, tepelná elektrárna, 1932

Lidé používali fotografii po dlouhou dobu se záměrem dokumentovat realitu, zachovat vzpomínky. V době analogové fotografie bylo fotografické zachycení považováno za věrohodné. Ze své podstaty vycházelo ze skutečnosti. Obecně nebyla jeho pravdivost zpochybňována.

S nástupem digitálního věku byly zbořeny bariéry, které limitovaly vznik fotografií a jejich šíření, pouze odbornou a vzdělanou společností. Pořizování fotografií a následné ovlivňování obrazu, před vznikem jeho finální podoby, se stalo dostupné i pro neodbornou veřejnost.

Manipulace a inscenace existuje ve fotografii od počátků[2]), jen nebyla tak rozšířena z již zmíněných bariér související s tvorbou klasické analogové fotografie. Dnešní doba zpřístupnila potřebné nástroje pro manipulaci s obrazem i pro laiky. Co se postupem času však měnilo, byl rozsah manipulace, způsob provedení a jeho časová náročnost. Z fotografie se vytratil dřívější punc nezpochybňovaného svědectví.

2. Victor Enfich, záměrná digitální manipulace v architektuře

[2]) Manipulace je obecně nejvíce odsuzována v novinářské a vědecké fotografii, v jiných odvětví fotografie jako např. reklama, móda, umění je často nedílnou součástí. Zdroj: ŠIMŮNKOVÁ, Petra. *Manipulovaná fotografie jako klamavé médium*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Aleš Svoboda.

3. Doba nepříliš vzdálená

3.1. Vliv technologií

"Doba filozofování skončila, nastala doba fotografie", jak řekl Jullés Vallés [3]).
Na počátcích zrodu fotografie to jistě byl výstižný slogan. Ale dnes? Opak je pravdou. Tak jak se od průmyslové revoluce hnal neúprosně dopředu technický pokrok, nezůstala tomu uchráněna ani fotografie. Řemeslníci/umělci měli, a pravděpodobně vždy budou mít, potřebu hledat nové cesty pro ztvárnění svých myšlenek. Proto již nezůstávají u strohého "otisku reality" ale využívají možnosti práce s obrazem, který jim pokrok umožňuje. Tyhle možnosti znovu otvírají dveře k filozofování.

Od prvního snímku vůbec do dnešního dne se princip fotografického záznamu obrazu vlastně nezměnil, stále se využívá princip záznamu světla na světlo citlivý materiál. Avšak technologie zásadním vlivem ovlivňovaly rozvoj a samotný vzhled fotografického obrazu.

3. Nicéphore Niépce, Pohled z okna v Le Gras, 1826

[3]) SKOPEC, Rudolf. *Dějiny fotografie v obrazech od nejstarších dob k dnešku*. Praha: Orbis, 1963. Uvedeno na str. 37.

Měli bychom vědět, že vyobrazení architektury sahá až do nejranějších počátků fotografie. První známá dochovaná fotografie na světě, byla vytvořena panem Nicéphore Niépce [4]), exponována 8 hodin a vykreslena světlem procházejícím malým otvorem v tenkém plechu tedy camerou obscurou . Exponovaný předmět musel být statický, aby byl vůbec zaznamenán.

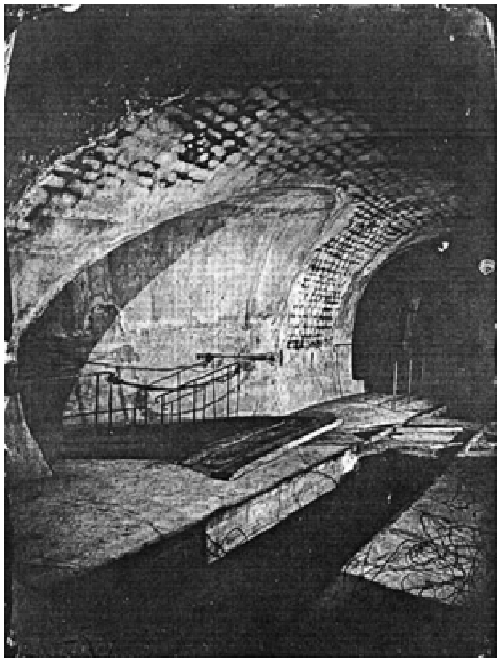
Dnešní technologie, které se miniaturizují ve všech směrech, umožňují exponovat obraz i v rámci až desítitisíciny sekundy. O vykreslování obrazu se starají počítačem navrhované složité komplexy čoček. S digitálními daty, které jsou dnes nositelem obrazu, je možno téměř neomezeně manipulovat, dokud z nich vytvoříme požadovaný finální fotografický obraz.

V historickém kontextu se stala významným mezníkem již zmíněná první fotografie na světě od pana Nicéphore Niépce (viz fotografie č. 3), která svým způsobem vytvořila veličinu, se kterou můžeme vše další na poli fotografie porovnávat. Roku 1826 lze také přičíst první zobrazení architektury fotografickou cestou. V tomto případě se jednalo spíše o zachycení genia loci.

Je vhodné zmínit, že roku 1826 předcházelo více dalších pokusů o vytvoření fotografie, ale až v tomto roce se podařilo fotografii stabilizovat natolik, aby byla schopna obstát i na denním světle, aniž by ztmavla.

V prvopočátcích fotografie, v době antické, lidé zjistili, že pokud světlo prochází malým otvorem do zatemněné místnosti, vzniká v místnosti obraz vycházející ze světa venku před malým otvorem. Zmíněný jev byl podrobněji zpracován italským renesančním umělcem Leonardem da Vincim, který mu přiřadil název camera obscura.

[4]) SKOPEC, Rudolf. *Dějiny fotografie v obrazech od nejstarších dob k dnešku*. Praha: Orbis, 1963. Uvedeno na str. 40.

4. Nadar, Pařížské kanalizace, 1861

Další člověk, který se velkou měrou podílel na posunování hranic a technologií ve fotografii, byl Nadar, vlastním jménem Gaspard-Félix Tournachon. Výzvy ho inspirovaly. Jako první vytvářel letecké snímky z balonu a snímky podzemí s využitím umělého osvětlení, experimentoval se záznamem pohybu, atd. Stal se jedním z prvních mistrů vizuální propagace.

5. Nadar (Gaspard-Félix Tournachon), balonová fotografie urbanismu Paříže, 1867

4. Několik slov k současné architektonické fotografii

4.1. Použití architektonické fotografie

Architektura je do značné míry odrazem lidstva. Má velkou výpovědní hodnotu. Architektura reflektuje ekonomické, politické, kulturní, sociální i další dění ve společnosti. Architektonická fotografie uchovává více, či méně subjektivní koncentrát jistého fragmentu doby. Ze zmíněných zlomků lze zpětně i po mnoha letech věrohodně představit zachycenou dobu. Člověk je schopen pomocí své mysli zpětně rekonstruovat situaci, kterou fotografie zachycuje. Důležité je, že tímto způsobem dovede fotografie zachovat ve své dvojdimenzionální zkratce obraz zobrazované doby pro příští generace.

Fotografování architektury lze chápat jako službu. Nachází na pomezí dokumentu a umění. Stejně lze nahlížet i na architekturu samotnou. Je službou - slouží lidem, její hmotná struktura vytváří ve svém nitru architektonický trojrozměrný prostor. I ona sama je trojrozměrná. Řídí se pevně danými zákonitostmi, aby mohla lidem správně sloužit k obývání i jiným účelům. Přesto nabízí dostatek volnosti pro kreativní tvorbu.

Architektura zachycená fotografickou cestou slouží k šíření v celé řadě médií a archivování. Architektonický fotograf tak má možnost aktivně definovat určitou epochu lidstva.

Ač je architektura statická a hmotná, mohlo by se zdát, že nikam "neodejde". Ale není tomu tak. Architektura se v průběhu let neustále proměňuje. Je vystavena různým vlivům, ať už nehostinným přírodním podmínkám, nebo uživatelskému působení. Jednotlivé budovy, dokonce i celé městské okresy jsou mnohdy bourány, by se vytvořil prostor pro nové. Příkladem je v 18. století započatá industrializace, která měla za následek zásadní proměnu městského prostředí. Hmotná a těžkopádná architektura se ze dne na den stala nepohodlnou. Nastala doba rychlých a razantních změn, které vytvořily i podhoubí pro vznik nového způsobu zobrazování, tedy fotografii.

4.2. Používání a opotřebení

Čím častěji se budova uchopená fotografickou cestou objevuje v mediích, tím se stává známější a v očích veřejnosti roste její hodnota, aniž by se samotná budova opotřebovávala s rostoucím počtem fanoušků. V případě osobních návštěv dané budovy je základna obdivovatelů z důvodů kapacitních, lokálních, finančních, a jiných, o poznání menší a pozvolněji rostoucí.

U mnohých veřejně přístupných objektů může hodnota budovy v očích odborníků klesat, ať už z důvodu zavedení ochranných opatření pro návštěvníky, nebo nadměrného opotřebení stavby způsobené vysokou fluktuací lidí pohybující se po budově. Stavby o vysokých počtech návštěv často vykazují větší známky degradace, zvláště když pro takový účel nebyly budovy navrženy. Budovy opotřebené nevhodným používáním také.

Z důvodu možného nežádoucího znečištění, opotřebení a nánosu sentimentálního balastu[5]) novými obyvateli objektu, se nechávají budovy fotografovat v "novém" stavu. Jde o krátký okamžik, často jen několik hodin, kdy je budova těsně po dokončení, očištěná, vše je bez známek používání ve stavu vhodném k prezentaci. Jde o jakýsi ideální až nezúčastněný stav, který mnohdy nemá daleko od fikce, zvláště když se pro fotografování vytváří nadstandardní modelová scéna s mobiliářem, který v interiéru ve skutečnosti nebude. Jde tedy o prchavý okamžik, kdy jsou nekontrolovatelné elementy jako například děti, zvířata, rostliny a jejich stopy působení eliminovány. Často jde o simulaci ideálního řešení architekta nebo jiného zainteresovaného člověka na stavbě, který by budovu rád prezentoval ve stavu, který zapadá do jeho vize. Tehdy fotografie již není "pouze" dokumentem. Je konceptem.

Onen převládající vizuální purismus u novostaveb je vyvažován obecným přístupem k historickým budovám. Zde jsou určité stopy používání v podobě patiny považovány za přirozenou součást budovy, která ji naopak může přidávat na hodnotě.

[5]) pozn. autora: sentimentální balast – přirozený nános lidského působení. Interiéry jsou často "zabydleny" věcmi z minulosti, ke kterým mají noví obyvatelé úzkou citovou vazbu, protože je mají spjaté s konkrétním zážitkem ze svého života. Bez této citové vazby by si předmět do interiéru neumístili, protože pro ně jinak nemá žádný význam.

U starších realizací lze zpětně pozorovat, jak se setkala práce architekta s reálnými požadavky uživatelů domu a jeho okolí, a jak zapadla do kontextu místa. Zde jsou patrné stopy používání a úpravy realizované obyvateli domu oproti původnímu záměru architekta, výpovědí jak se budova osvědčila, jak přispívá ke kvalitě žití lidí. Prověřuje, jak se budova ujala jako samostatná jednotka, jak je vnímána jako součást ulice či města, z hlediska urbánního prostoru.

6, 7. Hey!Cheese, HAO Design, Apartmán pro rodinu s malými dětmi

4.3. Architektura bez lidí

Po dlouhá desetiletí se architektura zobrazovaná v odborných časopisech ukazovala určitým způsobem odosobněná - bez lidí. Prezentovala se, jako kdyby domy žily svými vlastními životy, nezávisle na lidech, pro které by se měla architektura primárně navrhovat. Dům nevzniká sám od sebe, ale na popud člověka. Zrodu domu předchází dlouhodobý aktivní proces, na kterém se často podílí po několik let spousty lidí, ať už se jedná o přípravu projektu domu, nebo už o samotnou výstavbu.

V posledních letech tento "asketický" způsob prezentace pomalu ustupuje. Lidé a jejich činnost se stávají součástí prezentované architektury ve fotografii. Lidé již netvoří pouze měřítko pro představu pozorovatele o velikosti budovy ve vztahu k člověku, ale dotvářejí příběh foceného objektu.

Do statické, racionální architektury se vnáší nový prvek, který budí pozornost, emoce, dotváří příběh, který se na daném místě může odehrávat. S lidmi v obraze souvisí i "nános" který vzniká jejich působením. Například rozhozené pastelky v obývacím pokoji, odložené pantofle s ručníkem u bazénu, zakroužkovaný text v denním tisku na stolku v pracovně. Tyto intimní detaily mohou rozšiřovat a vyprávět další příběhy, které by jinak nemohly být předány 2D médiem, jakým je architektonická fotografie.

Pro vnímání prostoru může mít přítomnost lidí naprosto zásadní vliv. Jen těžko si dokážeme představit například reálné využití rozsáhlých volných ploch konkrétního náměstí, či nových jedinečných prostor, které nemůžeme na základě naší dosavadní zkušenosti k něčemu přiřadit, bez lidí nebo jejich pozůstatků vzniklých jejich činností. Lidé svým oblečením, vzhledem, výrazem v obličeji, řečí těla, interakcí s dalšími lidmi nebo předměty v obraze vytvářejí mikro příběhy, které nám dokáží předat další dějové linky ve fotografii architektury.

4.4. Růst

Architektonická fotografie je součástí uměleckého světa. Světa kde jedno dílo dokáže v okamžiku vyzdvihnout autora mezi zavedenou uměleckou společnost. Individuální fotografie, která se například opakovaně prezentuje jako symbol určité architektury má obrovský potenciál stanovit hodnotu celé série fotografií a přímo ovlivňuje i cenu dalších děl autora.

Funguje to i obráceně. Úspěšná, jedinečná a často publikovaná fotografie architektury dokáže proslavit budovu a jejího autora. Fotografie a architektura se navzájem potřebují.

Každé médium kolem nás usiluje o naši pozornost, je obtížné zaujmout a vyniknout. Co by tedy měla architektonická fotografie obsahovat, aby se tak stalo? Podle kterých kritérií se vybírají fotografie, jež se otisknou či zveřejní v médiích?

8. BoysPlayNice, Chicago Grill & Bar, Mjölk architects, 2016

4.5. Kontext

Tak jako architekt navrhuje konkrétní budovu na základě místních poměrů, přání klienta a svého přesvědčení, tak i architektonický fotograf by měl pracovat s tímto kontextem. Architektura je stavěna do konkrétního prostředí, nebereme-li v potaz typizované domy, které nelze za architekturu povazovat. Přesto mají stejnou a nezastupitelnou výpovědní hodnotu o stavu naší společnosti.

Budovy vytváří a dotváří uměle formovanou krajinu obývanou lidmi. Architektura je stavěna v určitém kontextu. Úlohou architektonického fotografa je tento kontext pochopit, aby jej mohl dále zprostředkovat.

9. Hertha Hurnaus, Porsche museum, Stuttgart, 2008

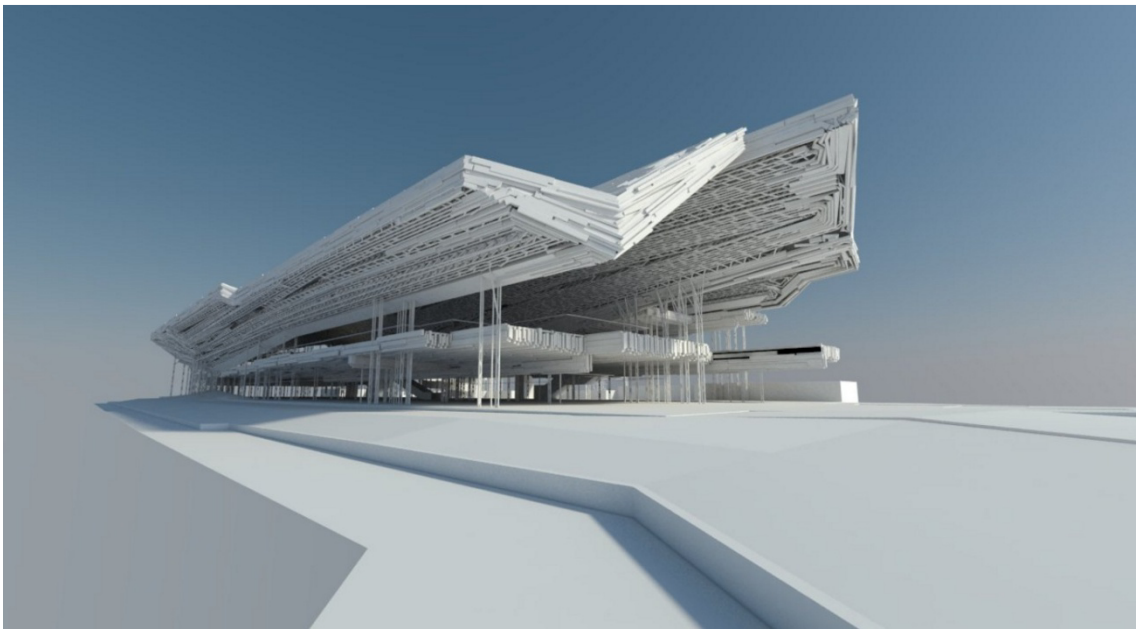
4.6. Vizualizace a architektura

Ve 21. století existuje souběžně více způsobu prezentace architektury. Například virtuální 3D prohlídka, fyzický model budovy, urbanistický model území, architektonické výkresy, samotná prohlídka budovy, video-prezentace, vizualizace budovy a architektonická fotografie. Poslední dvě zmiňované metody patří mezi nejpoužívanější způsoby prezentace architektury. Na první pohled by mohly zastupovat totéž, ale není tomu tak. Architektonická vizualizace a architektonická fotografie si mohou být v několika specifických situacích na první pohled podobné, ale obě vznikají za diametrálně odlišných okolností a zcela jinými cestami.

Společným znakem architektonické fotografie a vizualizace je, že prezentují prostorový předmět či scénu na plošném elektronickém či fyzickém médiu. Jedno ani druhé není ideálním zprostředkovatelem na prezentování prostorového objektu, jako je architektura. I tak jsou masově využívány, protože zatím neexistuje vhodnější a dostupnější médium.

10. vizualizace, Atelier 30, KuQua Gallery

11. 3D model budovy bez nadefinovaných materiálů, **12.** finální rendrovaný obraz dotvořený ve Photoshopu, Flyingarchitecture, Guggenheim Museum, Helsinki

Mluvíme-li o architektonické vizualizaci, je myšlena matematicky modelovaná scéna na základě definovaného trojrozměrného prostoru objektu pomocí specializovaného softwaru. Tato definice objektu je 3D model, který se dále používá například pro dvourozměrné zobrazení scény pomocí renderovacího procesu. V našem případě se jedná například o interiér nebo exteriér architektury, včetně dalšího prostředí dotvářejícího zamýšlenou atmosféru. Mnohdy se obraz ještě finalizuje v grafickém editoru.

13. vizualizace, Foster + Partners, hotel complex in Mecca

V architektonické praxi se vizualizace běžně používají pro prezentaci konceptu. Například se vytváří 3D scéna, která zastupuje jedinečný prostor, který by si investor se svými zkušenostmi nedokázal představit. Postupem času se software pro tvorbu 3D modelů a renderovací algoritmy, které vytváří 2D obraz, natolik zdokonalily, že dokázaly velice věrohodně napodobovat fyzikální vlastnosti skutečného světa. Reálné využití vizualizací se s tímto pokrokem rychle rozrostlo.

Dnes se setkáváme s vizualizacemi od raných fází projektu. Užívají se od prvotních schémat, přes podrobný detail řezu konstrukce (kde fotografie naráží na své limity vycházející z reálného světa), až po fotorealistické vizualizace. Mohou sloužit pro developera bytového domu, který chce prodávat ještě před dokončením samotné realizace. Vizualizace se staly nedílnou součástí dnešního způsobu vizuálního sdělení.

V architektonické praxi standardně vizualizace předchází fotografii budovy. Bývá zde až propastný rozdíl mezi návrhem, který pro klienta reprezentuje vizualizace, a samotnou realizací budovy. Vizualizace reprezentuje schéma vytvořené architektonickým týmem jako řešení určité situace s cílem představit myšlenku tvůrce a oslovit klienta. Vizualizace nemusí vycházet z determinačních činitelů, se kterými

se v rámci celého procesu návrhu, příprav a výstavby budovy musí potýkat řada odborníků podílejících se na stavbě.

Architektonická fotografie přichází na scénu až případě, že je dům postaven. Vychází z realizované skutečnosti. Ze své podstaty jednotlivých médií je pravděpodobné, že architektonická fotografie bude mít podstatně větší vypovídající hodnotu o realizované architektuře, než architektonická vizualizace, která většinou vzniká několik let před realizací stavby. Architektonická vizualizace není zárukou toho, že se vizualizovaná stavba postaví, architektonická fotografie již prokazuje postavenou realizaci.

Tuto situaci lze demonstrovat na běžné praxi ve stavebnictví: Architektonická kancelář vyhraje soutěž na stavbu budovy na základě studie, jejímž výsledkem jsou výkresy, texty a vizualizace. Vizualizace se "líbila", protože je pro laiky v komisi nejvíce čitelná. Převážně na základě ní se rozhodli pro vítězný návrh. Skutečnost, že vizualizace je už ze svého principu zavádějící, nevědí. Přichází spolupráce architektů s klientem, při níž si zadavatel uvědomí, že má spoustu dalších požadavků na zmíněnou budovu. Nastává situace, kdy není v možnostech sebelepších architektů naplnit představy stavebního programu klienta při zachování téže hmoty, která byla předmětem vizualizace vítězného návrhu. Vzniká diametrálně odlišný návrh budovy, oproti původnímu plánu. Než se budovu podaří postavit, je potřeba svatební povolení, které nevznikne bez souhlasných stanovisek dotčených orgánů. Budovu zrealizuje stavební firma. Každý z těchto činitelů, ať už je to dodavatel stavby nebo úředník vydávající souhlasné stanovisko, mohou do podoby budovy svými nároky zasáhnout. Když se vše podaří, vzniká objekt, který je teprve možno fotograficky uchopit. Se vznikem architektury tedy souvisí dlouhodobý proces, na jehož začátku je architektonická vizualizace, na konci architektonická fotografie.

Z toho vyplývá, že vizualizace je schéma, diagram, nutně nevychází z proporcí reálného světa, primárně předává a prodává myšlenku architekta či jiného tvůrce. Není zde důležité zobrazit vše reálně, ale naopak jde o vystihnutí důležitého. Vizualizace nabízí velké možnosti v přizpůsobení scény, například neomezené možnosti pohledů, volbu

povětrnostních podmínek, zobrazovaných elementů atd. Vizualizace není omezena reálným světem vše je možno dle libosti nadefinovat v rámci programu na počítači.

Je tedy potřeba rozlišovat architektonickou vizualizaci a architektonickou fotografii.

4.7. Kvalitní fotografie ≠kvalitní architektura

Architekturu z pohledu fotografa můžeme také dělit na dobře a špatně fotitelnou, přitom s kvalitou architektury to může mít pramálo společného. Profesionální fotograf architektury by si měl umět poradit s leckterým prostorem, ale leckterý prostor už ze svého trojrozměrného principu nelze zcela uchopit.

V novátorské a spletité architektuře může pro architektonického fotografa vzniknout těžký úkol, jak hmotu uchopit, aby byla posléze fotografie čitelná i pro nezúčastněného pozorovatele. Prostory jsou prostorové, a ty se často musí zažít. Pro fotografa tak nastává větší možnost subjektivní interpretace scény. Fotografie je médium, které "komprimuje" prostor do plochy, tím zároveň přirozeně vybízí k vyzvednutí silných či slabých stránek konkrétní architektury fotografickými prostředky.

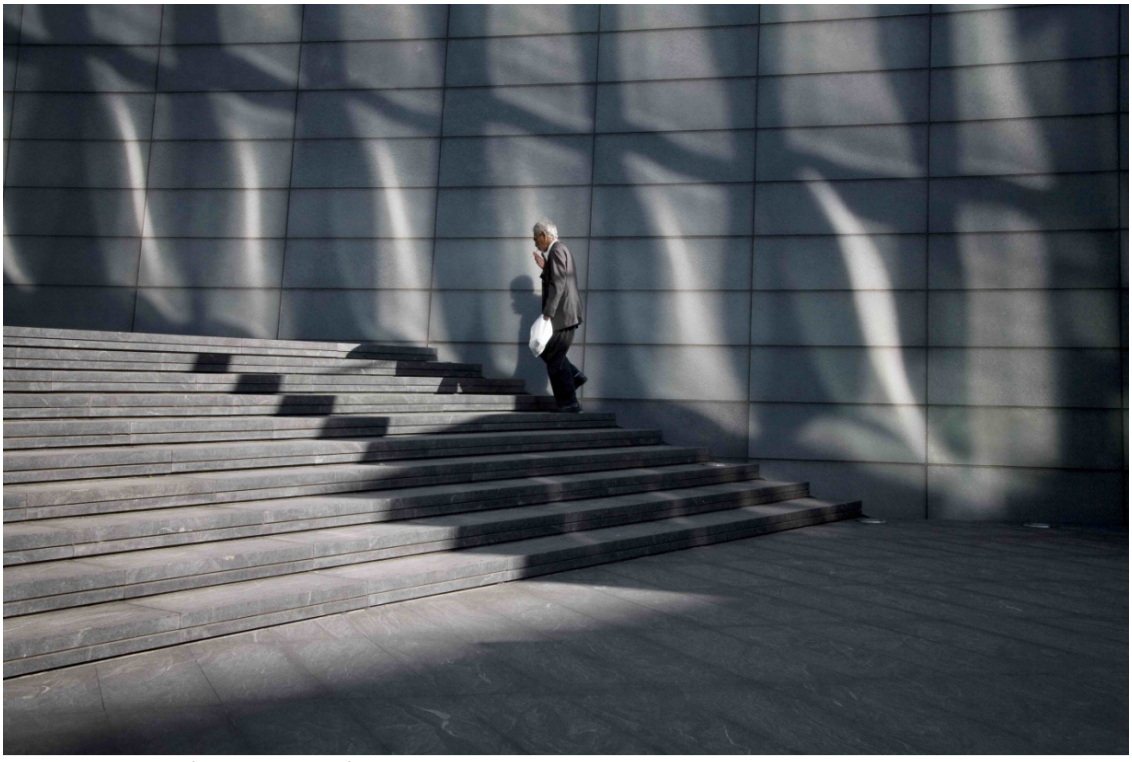
Není-li architektonický fotograf limitován etickými principy pořizování fotografie, které jsou známy hlavně u reportážních fotografů pro zpravodajství, má celkem nepřeberný počet možností jak výslednou fotografii ovlivnit.

14. Ezra Stoller, Guggenheim museum, New York, architect Frank Lloyd Right

I tak "nepraktická" architektura[6]), jako je například Guggenheimovo muzeum v New Yorku od světoznámého architekta Frank Lloyd Righta, může být slavná, masově navštěvovaná a hojně fotografovaná. Budova je jednou z nejznámějších galérii moderního umění na světě, patří také k nejvíce fotografovanému objektu na světě. I zde vzniklo několik úchvatných architektonických fotografií.

Architektonický fotograf si vybírá, co zobrazí, odkud bude fotit, v jakém světle, pod jakým úhlem, co dá do souvislostí, co bude v popředí, a co naopak potlačí hloubkou ostrosti atd. V neposlední řadě také záleží, jak danou scénu připraví pro fotografování, jak ji následně zpracuje v postprodukci, a jaký bude výběr výsledných fotografií seskládaných v sérii k odevzdání. Omezení jsou větší než u architektonické vizualizace, ale kombinací je stále nespočet, limity jsou převážně v hlavě, důležitý je výsledek zda splnil či předčil zamýšlené očekávání, bavíme se také o reklamní fotografii.

15. Polly Braden, 'Appold Street', 2006

[6]) Zda budova naplňuje svůj účel, je přinejmenším sporné. Výstavní prostory navržené Frank Lloyd Rightem jsou velmi omezeny svou typologií a malou variabilitou. Budova svými prostorovými možnostmi velmi ovlivňuje práci kurátorů, kteří rozhodují o tom, co a jak se bude v budově vystavovat. Diváci mají víceméně definovanou trasu prohlídky i odstup od uměleckých děl.

5. Závěr

Architektura je velice komplexní dílo, které nelze ve své celistvosti plně vystihnout fotografií. Přesto je fotografické zobrazení stále nejdůležitějším médiem prezentujícím architektonické dílo.

Přesto že fotografické zobrazení architektury vychází z dané fyzické skutečnosti, je ve výsledku velmi tvárné a přizpůsobitelné. Fotografie tak nemusí vyjadřovat realitu, naopak vykazuje požadované zkreslení. Toho využívá reklama – propaguje architekturu v idealizovaném pojetí. Architektonická fotografie vzbuzuje mediální zájem o architekturu. Popularizuje ji.

Souběžně s architektonickou fotografií existuje další zásadní vizuální médium – architektonická vizualizace. Vizualizace oproti fotografii zastupuje návrh, fotografie zastupuje již zrealizovaný projekt.

Fotografie je stále nejčetnějším médiem zachycujícím architekturu. V blízké budoucnosti ji jistě budou konkurovat sofistikovanější média, ale nepředpokládám, že by ji nahradily v míře užívání laickou i odpornou veřejností.

6. Použité zdroje informací

[1] FITZ, Angelika, Gabriele LENZ, Elke KRASNY, Philip. URSPRUNG a Ian PEPPER. *Vom Nutzen der Architekturfotografie: Positionen zur Beziehung von Bild und Architektur = Architectural photography and its uses : positions on the relationship between image and architecture*. ISBN 3035605866.

[2] HEŘMANOVÁ, Eva, Jan JAROLÍMEK a Ondřej PEŠEK. Smog vizuální (visual smog). *Artlexikon* [online]. 2013 [cit. 2017-06-19]. Dostupné z: http://www.artslexikon.cz//index.php?title=Smog_vizu%C3%A1ln%C3%AD

[3] PELČÁK, Petr. *Několik poznámek k současné architektuře*. Brno: Obecní dům, c2009. ISBN 978-80-254-4155-8.

[4] SKOPEC, Rudolf. *Dějiny fotografie v obrazech od nejstarších dob k dnešku*. Praha: Orbis, 1963.

[5] ŠIMŮNKOVÁ, Petra. *Manipulovaná fotografie jako klamavé médium*. Praha, 2015. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Mgr. Aleš Svoboda.

7. Seznam vyobrazení

1. Jaromír Funke, Kolín, tepelná elektrárna, 1932

2. Victor Enfich, záměrná digitální manipulace v architektuře

3. Nicéphore Niépce, první snímek v dějinách fotografie Pohled z okna v Le Gras, 1826

4. Nadar (Gaspard-Félix Tournachon), dosvěcované Pařížské kanalizace, 1861

5. Nadar (Gaspard-Félix Tournachon), balonová fotografie urbanismu Paříže, 1867

6, 7. Hey!Cheese, HAO Design, Apartmán pro rodinu s malými dětmi

8. BoysPlayNice, Chicago Grill & Bar, Mjölk architects, 2016

9. Hertha Hurnaus, Porsche museum, Stuttgart, 2008

10. vizualizace, Atelier 30, KuQua Gallery

11, 12. 3D model budovy bez nadefinovaných materiálů, Flyingarchitecture finální rendrovaný obraz dotvořený ve Photoshopu, Flyingarchitecture, Guggenheim Museum, Helsinki

13. vizualizace, Foster + Partners, hotel complex in Mecca

14. Ezra Stoller, Guggenheim museum, New York, architect Frank Lloyd Right

15. Polly Braden, 'Appold Street', 2006